

VITTORIO MESSORI

BERNARDKA
NAS NI PREVARALA

Zgodovinska raziskava o resničnosti Lurda

VITTORIO MESSORI

Bernardka nas ni prevarala

Zgodovinska raziskava o resničnosti Lurda

Družina
2013

Vittorio Messori
BERNARDKA NAS NI PREVARALA
Zgodovinska raziskava o resničnosti Lurda

Naslov izvirnika:
Bernadette non ci ha ingannati,
Un'indagine storica sulla verità di Lourdes

© 2012 Arnoldo Mondadori
Editore S.p.A., Milano
© za slovensko izdajo: 2013 Družina d. o. o.
Izdaja: prva
Prevedel: p. Stane Zore OFM
Jezikovni pregled: Barbara Skralovnik
Grafična priprava: Nika Jesenko, Družina d. o. o.
Izdala in založila: Družina d. o. o.
Za založbo: Tone Rode
Natis: Tiskano v Sloveniji
Naklada: 1000 izvodov
Ljubljana 2013

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na:
www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-36:929sv.Bernardka
27-57(44Lurd)

MESSORI, Vittorio

Bernardka nas ni prevarala : zgodovinska raziskava o resničnosti Lurda /
Vittorio Messori ; [prevedel Stane Zore]. - 1. izd. - Ljubljana : Družina, 2013

Prevod dela: Bernadette non ci ha ingannati

ISBN 978-961-222-984-9

268609536

Kazalo

I	Zakaj tista votlina?	9
II	Kdaj? Kje? Kako?	47
III	Starši?	69
IV	Duhovniki?	105
V	Komedijantka?	179
VI	Halucinantka?	237
VII	Preklici? Dvomi?	291
VIII	Nezaupljivost v samostanu?	309
IX	Hudič?	329
	Slovo	337

Prav tisto uro se je razveselil v Svetem Duhu in rekel: »Slavim te, Oče, Gospod neba in zemlje, ker si to prikril modrim in razumnim, razodel pa otročičem. Da, Oče, kajti tako ti je bilo všeč« (Lk 10,21).

»In zgodilo se bo v poslednjih dneh, govori Bog: razlil bom od svojega Duha čez vse meso, in pre-rokovali bodo vaši sinovi in vaše hčere in vaši mladeniči bodo gledali videnja in vaši starci bodo sanjali v sanjah« (Apd 2,17).

I

Zakaj tista votlina?

Zasnova te knjige (in želja po njej) me spremlja že desetletja. Vendar kljub zbranemu gradivu tukaj bolj kot kdaj prej ugotavljam resničnost izreka nekoga, ki pozna raziskovanje in pisanje: »Knjige se nikoli ne končajo, vedno znova se samo prekinejo.«

Obstajajo dela, ki zahtevajo več kot druga, pri katerih se človek odloči, da neha kopati in se obveže, da vrže na papir, do česar se je do tedaj dokopal. Dejansko je morda prvi dokaz resničnosti osemnajstih prikazanij in pristnosti edine priče – to sem ugotovil po več letih – neizčrpnost teme. Nekaj povsem nepredvidljivega, glede na to, da tisti, ki raziskuje, na začetku verjame, da ima opravka s čisto običajno pravljico: »Ob vznožju visokih gora je nekoč živela revna deklica, ki je šla ob potoku nabirat dračje v gozd; v neki votlini, ki je bila pokrita z vrtnicami, se ji je prikazala lepa in smehljajoča se gospa ...« Vendar se utvare resnega učenjaka, da se bo hitro znašel, razpršijo, ko ga polagoma posrka raziskava, za katero se zdi, da njena globina nima dna. Sokrivo je tudi dejstvo, da so arhivi v zvezi z *zadevo* izredno obilni, bibliografija pa, ki se je nabrala v malo več kot poldrugem stoletju, je brezmejna (in stalno narašča, v vseh jezikih).

Teologi uporabljajo izraz, s katerim označijo enigmatičnost raziskovanja o Mariji, Jezusovi Materi, o kateri imamo na voljo samo nekaj vrstic v evangelijih, en sam navedek v Apostolskih delih in še enega v pismih apostola Pavla, ki jo omenja kot »ženo«, ne da bi jo imeno-

val. Imamo torej zelo omejen temelj, na katerem je bila zgrajena velika stavba teološke discipline, imenujemo jo »mariologija«, ki še vedno raste (in to ne neupravičeno, kakor mislijo tisti, ki je ne poznajo, ampak logično in trdno). No, izraz teologov zveni takole: »*De Maria nimirum satis*«, o Mariji ne bomo nikoli povedali dovolj in nam ne bo nikdar uspelo povedati dovolj. Včasih, ko kljub tolikim raziskavam o tej majhni podeželanki, ki je umrla pri samo petintridesetih letih, in o njenih sodobnikih odkrijem nove vidike in podrobnosti, mi pride na misel, da bi nekoliko, vendar ne preveč igrivo parafraziral: »*De Bernardina nimirum satis*.« Med drugim gre za neizčrpnost, ki ima svoj smisel, če ima prav Chesterton: sveti Frančišek Asiški je prosojno ogledalo Jezusa, medtem ko je sveta Bernardka Lurška to za Marijo.

V vsakem primeru, neizprosno svarilo let, ki se nabirajo (ne pozabljam Psalma 90, ki kljub našim utvaram o čudodelni medicini velja še danes ...), in neusmiljen koledar sta me prisilila, da sem prekinil zbiranje gradiva in prešel k pripravi tega prvega zvezka. Pravim prvega, saj je po tako dolgem delu količina zbrane dokumentacije tolikšna, da odvzame pogum tudi najbolj prizadevnemu bralcu. Na naslednjih straneh torej objavljam, kar se mi je zdelo – za raziskavo resnice, ki je moj edini cilj – najpomembnejše od vsega, kar sem zbral o njej, katere drobcena ramena, podhranjene in bolne predpubertence nosijo velikansko težo največjega krščanskega romarskega kraja. Ničesar drugega nimamo, kot samo njeno pričevanje; to je na videz šibkost Lurda, v resnici pa je v paradoksalni evangelijski perspektivi njegova moč.

V drugem zvezku, ki bo sledil – *Deo adiuvante*, kot je očitno – nameravam razširiti pogled na to, kar je okoli te votline, in na njena skrivnostna prikazovanja; v resni-

ci gre za izredne sočasnosti (za vernika pa za znamenja Božje previdnosti), kar zadeva kraje, datume, simbole, pomene. Postavljal sem si vprašanja kot: zakaj v tej skalni vdolbini Marija, ne pa neki svetnik ali Jezus sam? Zakaj je med tolikimi imeni izbrala ime Brezmadežna? Zakaj ravno v tem kraju, imenovanem Lurd? Zakaj ravno takrat? Je res, da je bil ta kraj že stoletja vnaprej določen za takšne dogodke? Kaj reči o drugih prikazanjih, za katera se zdi, da napovedujejo tega, in o tistih, za katera se zdi, da mu sledijo in ga dopolnjujejo? V drugi knjigi bom skušal – če mi bodo dani čas in moči, da bom od gradiva, ki je v večjem delu že pripravljeno, prešel k pisanju – skicirati nekaj poskusov odgovorov. S ponižnostjo tistega, ki ve, da se vrti okoli skrivnosti, katere obrise mu bo morebiti uspelo zaslutiti, nikoli pa skrivnosti ne bo mogel odkriti v celoti.

Mislim, da je bila klica teh dveh knjig zasajena, seveda ne da bi vedel, na začetku daljnega leta 1958. Obiskoval sem zelo posvetno klasično gimnazijo v mestu velikih svetnikov in vznemirjajočih demonov, v Torinu. Mesto varuje Sindon, vendar ima tudi dragoceno povezavo z Lurdom, povezavo, za katero ne ve celo večina Torinčanov. Ko se je istega leta 1958, o katerem govorim, bližala stoletnica prikazanj, se je tarbski škof odločil, da bo massabielsko votlino osvobodil vsakega dodatka – bergel, vključno z zaobljubljenimi darovi čudežno ozdravljenih – da bi ji povrnil prvotni videz. Odstraniti je dal tudi železno ograjo, ki je zapirala vhod v vdolbino in ki so se je celo stoletje oprijemale roke desetih milijonov molečih in rotečih romarjev. To dragoceno železo, ki so ga skovali pirenejski kovači in iz katerega narejene palice so doživele vse bolečine, vsa upanja, vsa duhovna in

telesna ozdravljenja, že desetletja gospoduje nad Torinom, z griča Monte dei Cappuccini, kjer obdaja bronasti kip Brezmadežne, ki je bil vlit za omenjeno priložnost. Med vsemi mesti sveta, ki so prosila zanj, se je lurški škof odločil ravno za to mesto. Seveda je na odločitev vplivalo dejstvo, da je bilo letno romanje delavcev podjetja Fiat – ki ga je organiziralo, gotovo pa ne plačalo podjetje, ki mu je tedaj predsedoval izrecen in žilav prostožidar Vittorio Valletta – med najbolj obiskanimi, urejenimi in gorečimi.

Na odločitev za Torino je vplivalo tudi dejstvo, da je bilo to mesto, v katerem so don Bosko in drugi sobratje v svetosti, ki jih je bil Torino poln, tekmovali v marijanski pobožnosti ravno v letih Bernardkinega kratkega življenja in so z izbruhom navdušenja pozdravili razglasitev dogme o brezmadežnem spočetju. Med drugim so ti svetniki s tem, ko so množici tistih, ki so jim pomagali – v oratorijih, inštitutih, hospicijih, bolnicah, ki so jih ustanovili in vodili – pripovedovali o dogodkih v massabielski votlini, zbudili nalezljivo zanimanje za Lurd. Zaradi tega so romarji, ki so prišli iz Italije, dolgo časa predstavljali daleč največjo narodnostno skupino. Za Francozi, seveda, ob določenih priložnostih pa jih je bilo celo več kakor teh. Tudi na seznamu sedeminšestdesetih, ki so bili uradno »čudežno ozdravljeni«, so Italijani za Francozi najočitnejša skupina.

Mussolini, ki je hotel samozadostnost vsiliti tudi v pobožnost, je zaman preprečeval romanja pod Pireneje, ko je bojkotiral slovite »bele vlake« za bolnike in skušal usmeriti tok vernikov samo v italijanska svetišča. Beda politike; če Bernardki Prikazana ni govorila v francoščini, v ošabnem »cesarskem« jeziku, ampak v zaprtem narečju pirenejske doline, je bilo morda to tudi v opo-

min pred nevarnostmi tistega nacionalizma, ki je pripeljal do uničujočih vojn, ki jih poznamo. Kakorkoli, Ducejevo prizadevanje je bilo zaman. Ljubezen Italijanov do romarskih krajev na Polotoku se ni zmanjšala, Lurd pa je ostal in je vedno bolj postajal najbolj zaželen cilj. Skoraj nihče ne ve, da je Devica, pred katero molijo v massabielski votlini, kip, ki je na milijonih razglednic, ki jih pošiljajo, da je ta nadvse slavna Marija z belo obleko in modrim pasom sad nedrij italijanske zemlje. Joseph Fabisch, lyonski umetnik poljskega rodu, ki jo je izklesal, je hotel najboljše in je med vsemi marmorji na svetu izbral najbolj čist marmor iz Carrare; blok tega marmorja so nalašč zanj izrezali v toskanskih kamnolomih, ki so služili Michelangelu, Berniniju, Canovi. Priznam, da mi vsakokrat, ko sem pred votlino, pomešan med množico vernikov, nekoliko ugaja, ko gledam ta italijanski marmor, ki ga častijo po vseh celinah. To nima nič opraviti z nacionalizmom, kakor nas je opozarjal neutrudni prvi slovanski papež v zgodovini, moramo spoštovati in častiti vse domovine, svojo pa moremo in celo moramo ljubiti. Jezus sam je jokal, ko je v prihodnosti videl uničenje svoje domovine, Izraela.

Naj se vrnem na začetek leta 1958. 16. aprila sem dopolnil sedemnajst let, in na tisti dan so koledarji, ki sem jih imel, razkrivali nekega »sv. Lamberta, mučenca«. Nisem vedel, kdo je bil, in odkrito rečeno, mi to tudi ni bilo mar. Edini bogovi, ki sem jih obiskoval, so bili kvečjemu bogovi Olimpa, zaradi marljivega učenja grščine in latinščine ter branja klasikov v teh jezikih. Nikoli pa nisem pomislil (tudi noben profesor mi ni omenil tega), da je tudi Nova zaveza napisana v grščini, čeprav je literarno skromna. Moja misel je pogosto potovala na

Olimp, nikakor pa ne na Sinaj ali Tabor, ali še slabše na Golgoto. To so bile gore, do katerih sem gojil svoj raztreseni odpor agnostika, ki se je imel rad za elegantnega, a nikakor ne prostaškega ateista, in sem jih štel za začetek tiste *religio execrabilis* (ostudne vere) (beseda velikih antičnih filozofov) kulta križanega, ki ga je bilo po mojem mnenju treba umeščati med razloge za propad velikega cesarstva.

Nisem torej vedel in nisem hotel vedeti, kdo je bil mučenec Lambert. Sicer pa, če bi se hotel poučiti, ne bi prišel daleč; o njem ne vemo praktično nič. Vemo samo, da je bilo njegovo telo položeno v baziliko svete Enkracije, poleg osemnajstih mučencev Dioklecijanovega preganjanja v slovitim rimskem mestu Caesaraugusta, ki je potem prek arabščine postalo Zaragoza.

Nenavadno; precej let po tem sem napisal prvo italijansko knjigo, ki je bila posvečena temu, kar Aragonci imenujejo *El Gran Milagro*. Leta 1640 je bil v vasi Calanda (prav v škofiji Zaragoza) že več kot dve stoletji dan odgovor na porogljivo odrezavost Émila Zolaja pred lurško votlino, okoli katere so obešali palice in bergle čudežno ozdravljenih, tiste zaobljubljene darove, ki sem jih že omenil in so jih odstranili leta 1958. Pozitivistični pisatelj je namreč dejal, da je bil tam, da bi pripravil knjigo o Lurdu, ki jo bomo morali večkrat omeniti: »Vidim veliko bergel, ne vidim pa nobene lesene noge!« Ponovna pojavitev amputiranega uda bi bil resničen čudež, ki bi bil neovrgljiv in bi vsakega prepričal.

Kljub temu da sem bi sam precej nezaupljiv (Božje delovanje ni nikdar preveč očitno: da obvaruje našo svobodo za verovanje ali zavrnitev, se luči vedno mešajo s sencami, barvni odtenki krščanskega Stvarnika se menjavajo), me je nekaj potovanj v Aragonijo ter potrpežlji-

vo obiskovanje starih arhivov in knjižnic prisililo k vda-
ji. Dokumentacija je takšna, da mora zgodovinar, če
noče zatajiti številnih in zanesljivih virov, priznati, da je
v Calandi neka noga leta po amputaciji v resnici ponov-
no zrasla. Tistega, ki bi me imel za naivnega lahkovern-
neža ali nevarnega sanjača, očitno napotujem na svojo
knjigo. Tukaj bodi dovolj, da povem, da se je »veliki ču-
dež« zgodil na priprošnjo *Virgen del Pilar*, Marije od ste-
bra, nadvse ljubljene zaščitnice Zaragoze, ki ji je posta-
vila eno najbolj mogočnih svetišč Evrope. Torej – nena-
vadno, kakor sem dejal – naj bi bilo z mojo usodo na
neki način povezano mesto, v katerem je pretrpel muče-
ništvo neznan Lambert, ki goduje 16. aprila, na moj roj-
stni dan.

Precej pozno sem odkril, da je bil ta pomladanski dan
tudi *dies natalis* – tako katoliško izročilo imenuje smr-
tni dan in potemtakem rojstni dan za večno življenje –
svete Bernardke Soubirous, ki je bila v redu sestra Ma-
rie Bernard, lurške vidkinje. Še več, ko sem prebiral
neki »večni koledar«, sem izvedel, da je bila 16. aprila
1879, na dan njenega prehoda onstran, sreda po veliki
noči: ravno tako kakor 16. aprila »mojega« leta. V času,
ko je bil Benedikt XVI. še kardinal Joseph Ratzinger,
sva se včasih srečala, ko sva skupaj pisala »Poročilo o
verskem stanju«, ki ni ostalo neopaženo, in sva se po-
polnoma ujemala v pogledih na aktualno stanje Cerkve.
Nekega dne sem pri mizi izkoristil sproščeno ozračje in
njegov čut za humor, da sem ga šaljivo podrezal; rekel
sem mu, da je bil 16. april, ko se je rodil, pomemben
dan, velika sobota. Vendar se ni točno ujemala, kot se je
v mojem primeru, z dnevom, ko je Bernardka vstopila v
svet, kjer naj bi bila, kot je obljubila Brezmadežna, konč-

no srečna. Kardinal je s svojim prizanesljivim nasmehom kot veliki častilec Lurda (romanje v svetišče je bilo eno njegovih prvih papeških potovanj in v dveh dneh je petnajstkrat govoril, pri čemer je pogosto improviziral in pokazal očitno ganjenost) priznal, da tega ni vedel in soglašal, da je moj rojstni dan »privilegij«, za katerega moram biti hvaležen. Svojo hvaležnost sem skušal pokazati tudi s temi stranmi.

Vrnimo se torej še enkrat v tisto leto 1958. Zelo dobro se spomnim, kako sem v zgodovinski knjigarni v središču (v kateri je bil običajna stranka Nietzsche, ki se je, ojoj, samo v Torinu počutil doma) listal po novitetah na pultih. Dotaknilo se me je delo z naslovom *Sto let lurskih čudežev*. Avtor Michel Agnellet je bil glede na življenjepisne opombe na platnicah izrecen katoličan, pisatelj in pomemben novinar v Franciji. Italijanska založba je bila ista kot zdaj pri izdaji te knjige, Mondadori. Bil sem presenečen, ker je bila takrat zelo jasna razlika med laiškim založništvom in katoliškim založništvom: »laiki« še niso odkrili, da ima javnost, ki jo zanimajo verska vprašanja, veliko močnih bralcev, ki so zaradi tega zanimivi s komercialnega vidika. Delo o Lurdu, ki ga je napisal vernik in to celo v izrazito apologetskem slogu, z uvodom velikega »papista« Daniela Ropsa, je bilo v tistem času izključna pravica Edizioni Paoline ali drugih cerkvenih založb, ki so si oblikovale (vse od protiklerikalnega risogrimenta*) svoj ločen krog meni neznanih knjigarn. Kaj počne takšna knjiga v Mondadorijevem katalogu, ki je kulturno ekumenski, vendar pa,

* Politični in družbeni proces, v katerem so se združile številne majhne države na Apeninskem polotoku v enotno državo Italijo.

kot sem mislil, ne do te mere, da bi objavljaj besedila v izrecno obrambo čudežev in prikazanj? Ko sem bral zavihke platnic, sem v resnici doumel razlog za prestop meje, ki je bil v tistih časih izjemen: v letu 1958 je bila stoletnica prikazanj, zato so tudi zunaj cerkvenega kroga predvidevali veliko govorjenja o Lurdu. Zato je stari Arnoldo, genialen in pazljiv lisjak, ki je bil takrat še polno aktiven, zavohal priložnost, da bi se okoristil z množičnim dogodkom. Tako so »čudeži« votline končali na laiških pultih knjigarne, ki je bila ljuba preroku »božje smrti«, ki je vanjo hodil prav v mesecih, v katerih je pisal tistega svojega *Antikrista*, za katerega ne veš, ali je bolj strašen ali grotesken.

Seveda nisem kupil dela o Lurdu. Moje študentske bilance so bile precej tvegane in jih zanesljivo niso mogla načeti tovrstna besedila, ki so bila zame tako malo privlačna. Platnice te knjige so bile samo nepredviden, toda tako enkratni preblisk, da ga še vedno nisem pozabil. Iz tistih malo novic, ki sem jih imel, je Lurd ostajal zgolj odvraten kraj, dvorišče čudežev, kjer so skupno živeli bolezni v zadnjem stadiju, praznoverje, pohlepna in nesramna trgovina, prepoteni duhovniki, ki so vodili župnijska romanja, in *kičast* okus v srednjeveških cerkvah, v zmagoslavju romanskih in gotskih ponaredkov. Skratka svet katoliške subkulture, ki je bila najslabša za tisto kulturo, ki je sama sebe razglasila za edino pravo Kulturo. Za tisto, v kateri sem se vzgajal, in to ne brez ponosa.

Vendar smo prej ali slej (skoraj vedno) kaznovani. Tako se je zgodilo tudi z mojim konformizmom mladega izobraženca v nekaterih stvareh in v drugih skrajno nevednega, z mojim laicizmom torinskega intelektualčka,

ki so ga v strogih (in trezno elegantnih) »civilnih vrli-
nah« vzgajali učitelji, ki so bili vsi nepopustljivo »laiki,
demokrati, protifašisti«, kakor so narekovale kanonične
litanije. Učitelji, ki so nam, učencem, kot *livre de chevet*
(najljubšo knjigo), skoraj kot bi bila Sveto pismo, pripo-
ročali Ustavo Republike, kot duhovno branje pa podalp-
ska dioskura, svetega Kozmo in Damijana, ki so ju ča-
stili pod Molejem (stolp v Torinu): Gramscija in Gobetti-
ja.

Kaznovan sem bil torej v svojem mladostnem konfor-
mizmu *liberalca*, tako da me je sredi devetdesetih let,
potem ko sem objavil knjigo pogovorov z Janezom Pa-
vlom II., tedanji tarbski in lurški škof prosil, naj se pre-
selim pod Pireneje in tam prevzamem hišo za vodenje
tiskovnega urada svetišča in upravljanje zunanjih odno-
sov na splošno. To nikakor ne bi bila *sinekura* (donosna
služba brez veliko skrbi). Lurd še naprej ostaja zanimiv
za medije: kot od začetka je za nekatere prestolnica
Duha, za druge pa neprijetno zlo, ki ga je treba odstra-
niti. Kot v času belle époque* še danes prihaja celo do
parlamentarnih vprašanj, v katerih sprašujejo franco-
sko vlado, zakaj ne zapre svetišč, ker so nevarna za jav-
no zdravje (kopeli in koncentracija bolnikov na majh-
nem prostoru) in ker so sredstvo za izkoriščanje ljudske
lahkovernosti. Ravno v času, ko pišem, je britanski dr-
žavni urad za varstvo potrošnikov pred varljivo rekla-
mo, Advertising Standards Authority, nastopil proti ka-
toliški skupini, ki se ponuja, da bo molila za ozdravlje-
nje bolnih. Mišljenje urada je, da gre za »neupravičeno,
nezakonito in neodgovorno propagando ..., ker vodi k

* Obdobje v francoski in belgijski zgodovini med letom 1871 in za-
četkom prve svetovne vojne.

lažnemu upanju.« Vlada, ki ji je bilo vprašanje zastavljeno, je rekla, da bi lahko zelo hitro ukrepala tudi proti združenju Cerkve v Veliki Britaniji, ki že več kot stoletje vodi bolnike v Lurd in jih sili verovati, da bi lahko ozdraveli. Ni se nam treba razburjati, ampak moramo razumeti; povejmo to kar v francoščini, *tout se tient* (vse je povezano): iz določenih premis lahko ta naša kultura pride samo do določenih sklepov.

Vseeno je to dobro znamenje; kar je prišlo iz Bernardkine pripovedi, ljudi ne pušča brezbriznih, ampak prebuja in upamo, da bo vedno prebujalo sovražne odzive. Vse do nasilja, v naših časih tudi do eksplozije bombe pred votlino, da bi uničili marmorni kip iz Carrare. Svetniki soglasno pravijo, da so nasprotovanja znamenje del nekega Boga, čigar Sin je nadležen do te mere, da so ga obesili na križ. Vedno velja opomin: »Če ti vsi dajo prav, ko skušaš govoriti kot kristjan, se vprašaj, v čem se motiš.«

Naj se vrnem k obetavni preselitvi v vilo z uradi poleg votline: predlog je bil moj, toda na plaho prošnjo je škof takoj odgovoril s tako prepričanostjo, da me je potrdil v načrtu. Ta se zaradi različnih razlogov, ki so bili neodvisni od škofove in moje volje, ni uresničil.

Preden sem prišel tja, na prag Tiskovnega urada, sem o Bernardki napisal scenarij, vodil ekipo na tista mesta, in celo zrecitiral svoj del kot kronist za *Aqueró*, dokumentarec za tretji program RAI. Dokumentarec je bil po zaslugi izkušenega režiserja Vittoria Nevana tako cenjen, da je dobil najvišjo nagrado (kot mi pravijo) za radiotelevizijsko produkcijo – Prix Italia. Da bi potrdil svojo domačnost s temi mesti, sem se nekega februarja, v času, ko so trgovine in hoteli zaprti, na povabilo škofa (ki je sledilo predlogu za neuresničeno preselitev) vklju-

čil med prebivalce Lurda, kot bi bil domačin, in jim spregovoril po maši v župniji, ki jo je upravljal Peyramale, Bernardkin župnik.

Medtem sem postal občudovalec, nato prijatelj, potem sodelavec mitičnega *abbéja* Renéja Laurentina, največjega zgodovinarja teh dogodkov, neutrudnega in doslednega univerzitetnega učitelja, ki je Lurdu, njegovemu času in njegovim protagonistom posvetil desetletja dela in več deset del. Nihče ne more pustiti ob strani tega dolgega, vztrajnega, veličastnega raziskovanja, vsaj tisti ne, ki hoče govoriti kot poznavalec stvari.

Tukaj moramo navesti enkrat za vselej pomembno pojasnilo. Pred raziskavami francoskega učenjaka so pripovedovali pravljice o »tajnih arhivih«, v katerih so bili pod ključem uničujoči dokumenti za Cerkev in za tistega, ki jo je jemal resno in postal prostodušen romar v Lurd. Ko se je Émile Zola znašel v težavah zaradi kritik na svojo knjigo, saj so stvari krenile drugače, kot pa jih je pripovedoval, kljub temu da jo je predstavil kot *livre vérité* (knjigo resnice), je grozeče zapisal: »Naj duhovniki utihnejo, če se hočejo izogniti najhujšemu! Poznam veliko drugih stvari, ki jih nisem zapisal! Obstajajo strašne kartoteke, ki so še vedno skrite in bodo prej ali slej skočile ven!« Šlo je zgolj za bahanje nekoga, ki se je skušal izogniti obtožbam o manipulaciji z dejstvi; teh skritih arhivov dejansko niso nikoli odkrili, in to preprosto zaradi tega, ker jih ni bilo in jih še vedno ni. Vse, ampak res čisto vse, kar obstaja o začetkih svetišča, je potegnil na svetlo predvsem zaslužen trud tega duhovnika profesorja, ki zdaj, ko pišem, pri petindevetdesetih letih, že slep, neustrašno nadaljuje svojo raziskavo. Ta je pogosto, hvala bogu, »teološko neprimerna«, saj se loteva

legiranih, da bi sprejeli dolga preverjanja, ki naj zagotovijo upoštevanja vredno razsodbo – »človeško nerazložljiva ozdravljanja« zmanjšujejo. Toda, ponavljamo: tudi če ne bi smeli naraščati, primeri, ki so bili v več kot poldrugem stoletju uradno priznani, obilno zadoščajo, da izpolnijo svojo nalogo služiti kot porok resničnosti vere, ki jo Lurd ponuja vsakemu, ki to želi. Tiste vere, ki lahko da smisel telesnemu trpljenju, vere, ki lahko trpljenje iz neznosnega pohujšanja spremeni v skrivnost, polno upanja in potemtakem tudi veselja. Za vse, ne samo za nekatere. Ni naključje, da lurška voda ni ozdravila Bernardke, ampak so se njene bolezni celo slabšale, dokler je pri petintridesetih letih s shiranim telesom niso pripejale do smrti. A tudi ona je bila ozdravljena, in to na koreniti način, kakor dokazuje njeno pogosto veselje in vedno potrpežljivo sprejemanje, ki ga trpljenju ni uspelo zadušiti.

Dom Bernard Billet, benediktinski menih, ki se je pridružil Laurentinu v njegovih raziskavah in je Lurdu dal na razpolago vso svojo izobraženost in ljubezen, mi je nekoč v svoji opatiji Tournay, ki je bila namenoma ustanovljena nedaleč od svetišča, dejal: »Resničnost prikazan je odvisna od preglednosti, skladnosti, skratka od resničnosti Bernardkinega pričevanja, nerazložljiva ozdravljenja pa so samo njegova potrditev. Dejanskost tega, kar se je zgodilo, lahko bolje dokažejo zgodovinarji kot zdravniki. Dovoljujem si protislovje: seveda se to ne bo zgodilo, se ne bo moglo zgoditi, toda za zavestnega vernika se ne bi nič spremenilo, če bi napredek medicinskih in psihosomatskih spoznanj našel naravno razlago za primere, ki jih je Cerkev razglasila za čudežne.«

Če bi torej znanost dokazala, da se Zola, Charcot, Lombroso in mnogi drugi niso motili, ko so ozdravlje-

nja pripisovali kakemu soufflé guérisseur (zdravilnemu navdihu), kaki energiji, ki jo je povzročila množica vernikov, to ne bi načelo resničnosti prikazanj. Čudeži so dragoceni darovi, za katere moramo biti hvaležni, niso pa nujni. Nujno je, da nam Bernardka ni lagala in nas ni prevarala. Telesni čudeži so samo pečat tega.

Glejte, zakaj sem usmeril nanjo v tolikih letih svoj mali žaromet, jo preiskoval s svojo ubogo lečo, medtem ko sem vedno z zanimanjem, a brez tesnobe pregledoval medicinske študije tistih, ki bi radi sedeminšestdeset potrjenih primerov skrčili na dogodek, ki je možen po »zakonu velikih števil« (pol milijarde romarjev!), ne da bi v igro pritegnili nebesa. Seveda sem prepričan, da gre v resnici za čudežna »znamenja«, vendar tukaj oporekati kritikom ni boj na življenje in smrt za resničnost Lurda, kakor so pogosto verjeli med koncem devetnajstega in začetkom dvajsetega stoletja. Odločilna beseda, ponavljam, tukaj pripada zgodovinarjem. Zdravniki so samo v pomoč, čeprav so dragoceni in zaslužijo vso hvaležnost.

Devica, ki se kaže v Lurdu, se veliko smehlja (to bomo videli v obilju in skušali doumeti pomen), ima včasih žalosten obraz, govori zelo malo. V tistih pičlih in mršavih stavkih je obnova tradicionalnega evangeljskega poziva k pokori, spreobrnjenju grešnikov, molitvi zanje. Dragoceno opozorilo, toda za Kristusovega slednika nobena novost. Njene zadnje besede, s katerimi se tudi razkrije, so zelo slovite: »Brezmadežno spočetej se.« Imajo globoke »katoliške« posledice, na katere je opozoril Guitton. Neprecenljiva potrditev, vendar smo ta njeni »privilegij« že poznali štiri leta prej iz dogme. Po katoliški logiki bi verniku zadostovala papeževa slovesna razglasi-

tev. Nobena druga dogma v tolikih stoletjih ni dobila nebeškega imprimaturja, in vendar to ne oprošča katoličana, da ne bi izkazoval zaupanja in pokorščine vsaki izmed njih.

Resnična novost Lurda je poziv, ki ga Devica ponovi večkrat, poziv, ki ga Bernardki posebno priporoča, da ga ne bi pozabila, poziv, ki ga je prvič razodela 2. marca in potem v naslednjih prikazanjih: »Pojdite povedat duhovnikom, naj tukaj zgradijo kapelo in prihajajo sem v procesiji.«

Najprej moramo razrešiti dvoumje, »kapela« v cerkvenem jeziku ni sopomenka za cerkvico. Največja cerkev na svetu, bazilika svetega Petra, je uradno samo papeževa »kapela«, kadar prebiva v Vatikanu, namesto v rimski stolnici svetega Janeza v Lateranu, katere škof je; sijajna in veličastna bazilika svetega Marka v Benetkah je bila uradno samo »kapela« doževe palače. Primere bi lahko pomnožili. »Kapela« je po katoliškem pravu cerkev – kakršnekoli so njene razsežnosti in bogastvo, ki ga ima v sebi – ki nima statusa župnije ali stolnice, škofovega sedeža, »katedre«.

Velika svetišča, ki so bila zgrajena v Lurdu z darovi vseh kristjanov, torej niso zloraba, niso izdala Marijine želje, kakor ugovarjajo sedanji pauperisti, čisto navadni demagogi, za katere so sijajne katedrale in bogata svetišča samo denar, ki je bil izmaknjen ubogim. Vendar mislijo samo na materialno revščino, radi bi imeli »Judeževе prihranke«, kakor so jih poimenovali, prihranke apostola, ki izdaja za denar in se pohujšuje, da se troši denar za izkazovanje časti Jezusu, namesto da bi ga razdelili tistim, ki ga nimajo. Vendar slava škofu Laurentu in njegovim naslednikom ter sodelavcem, ker so

naredili to, kar se je zdelo, da hoče Ona: pridobili so petdeset hektarjev praznega zemljišča, na katerem so zgradili svete kraje, dobro vidne in prostorene, kamor je treba »prihajati v procesiji«. Procesijo po njenem bistvu sestavlja Božje ljudstvo, predpostavlja torej veliko število, zato je na koncu njenega poteka ne more sprejeti majhna cerkvena.

Vendar se ne smemo motiti: je »kapela«, ki jo Prikazana zahteva s takšno vztrajnostjo, morda v njeno čast? Ne, v katolištvu je vsaka cerkev (in kapela je cerkev) samo potrebno pokritje oltarja, na katerem se obhaja sveta maša. Vse drugo je drugotnega pomena, vse lahko izostane, ne pa oltarna miza – na kateri naj bodo križ in dve prižgani sveči – za evharistično daritev. No, evharistija pa je bila postavljena dan pred trpljenjem, na četrtek, ki je za liturgijo postal evharistični dan v pravem pomenu besede. Tistega 11. februarja, ko se je s prvim prikazanjem vse začelo, je bil ravno četrtek. Četrtek je bil tudi 18. februarja, ko je Prikazana prvič dala slišati svoj glas in prosila Bernardko, naj prihaja petnajst dni. Zadnji od teh petnajstih dni (4. marec) je bil spet četrtek. Ta polovica meseca se torej začneja in končuje z evharističnim dnevom. Predvsem pa je bil četrtek, 25. februarja, ko je v devetem prikazanju mala vidkinja sledila Marijinim navodilom in izkopala studenec, iz katerega pijejo in v katerem se kopajo vsi, zlasti bolni, vendar v znamenju središča vere. To se pravi v znamenju skrivnostne resničnosti evharistije, v katero lahko veruje samo radikalna vera: kruh in vino, ki se spremenita v Kristusovo meso in kri. Kapela in romanje (osrednji zahtevi Device iz votline) bosta torej v obnovitev in v pričevanje za verovanje v »Boga z nami«, ki je skrit pod tančico človekove vsakdanje hrane.

Ne, prikazanje v Lurdu ni imelo v prvi vrsti namena ustanoviti bolnice (pravim »v prvi vrsti«, torej še zdaleč ne izključujem tega vidika), ampak mesto, na katerem lahko vsi, zdravi in bolni – toda vsi grešniki, čeprav na različen način – ponovno odkrijejo in javno razglasijo svojo vero v Gospoda, ki ozdravlja vse bolezni. Tudi telesne, gotovo, ki pa so za kristjana samo znamenja duhovnih bolezni.

Vseeno moramo opozoriti na nekaj bistvenega: sad vere je ljubezen. Lurd je eden izmed krajev – na svetu in v zgodovini – kjer se ljubezen človeka do človeka uresničuje v največji meri. Govorim o množici prostovoljcev, ki se v vsaki generaciji čudežno obnovi – o množici tistih, ki so zdravi in pogosto mladi – in se popolnoma izroči v službo bolnih. Zanje romanje med drugim pomeni vstop v enkratno razsežnost, ki je svet ne pozna, kljub besedni hinavščini politično spodobnega, ki se izraža z evfemizmi, kot so »drugače sposoben« in »drugače nadarjen«; v razsežnost torej, kjer so zadnji prvi, kjer zdravi služi bolnemu, kjer je vse dano zastonj, od pozorne naklonjenosti naprej. Še več, kjer se morajo služeči zahvaliti postreženim.

Evangelij ni abstrakcija, teorija, filozofija, družbeni projekt ali še slabše, ideologija; evangelij je zgodovina nekega srečanja. Človeškega srečanja, potopljenega v tisto človeško zgodovino, ki jo je izbral Bog sam, da se je učlovečil. Ko so Bernardki rekli, da je bilo njeno videnje samo utvara, da je videla samo sence, ki so se rodile iz domišljije, je odgovorila z običajno mirnostjo, izhajajoč iz svojega doživetja pri votlini in ne iz teorij modrecev, zdravnikov, intelektualcev ali teologov, karkoli so že bili: »Toda jaz sem videla in govorila, kakor se vidi in go-

vori z osebo.« Tudi v tem se Lurd sklada z evangelijem, ki nima namena spremeniti ali obogatiti, ampak samo ponuditi; tudi zgodovina Masabielle je zgodovina, zgodovina nekega srečanja, v čisto določenem času in na čisto določenem kraju, med zemeljsko in nebeško ustvarjenino. Bernardka je bila v svojem nepoznavanju celo samih osnov katekizma (toda tudi v svojem značaju konkretna, pragmatična pripadnica ljudstva) popolnoma nesposobna teoretizirati, iskati pomene in poveza-ve; sposobna je bila samo pripovedovati v narečju, kar se ji je zgodilo. Tudi potem, ko je od sester dobila določeno izobrazbo, je tistemu, ki jo je vprašal stvari, ki so presegale njeno izkustvo osemnajstih srečanj, odgovorila: »Ne vem.« Ali pogosto, kadar je šlo za podrobnosti: »Se ne spomnim.« Ostajala je lahko samo pri dejstvih, ni hotela – ne mogla – iti mimo njih. Če ji je kdo oporekal, ugovarjal temu, kar je povedala, razglašal svoj dvom, se mala ni spuščala v razprave, ampak je samo prijazno in hkrati odločno odgovorila: »Sveta Devica me je prosila, naj vam to povem, ni me prosila, naj vas prepričam.« V tem mirnem odgovoru je izredno znanje resničnosti; samo tisti, ki si izmišljuje ali je negotov, množi besede, ko si prizadeva, da bi postal verodostojen.

Na začetku te raziskave sem mislil, da bom moral narediti, česar Bernardka ni mogla in ni hotela narediti, da se bom moral torej omejiti na to, da bom povedal njeno doživetje. Potem pa sem, ko sem postopoma nadaljeval, dojel, da ni treba iskati kdo ve kakšnih dokazov, ampak da je imel prav ta otrok, katerega nevednost je izravnala trdna zdrava pamet. Sprevidel sem, da – vsaj kar zadeva resničnost Lurda – ni treba »dokazovati«. Dovolj je »pripovedovati«, dovolj je povedati, kako so za-

deve potekale v resnici, obnoviti okoliščine, osebnost priče, podmene, ki so alternativne nadnaravnemu posegu.

Z vsem poštenjem, seveda, zavedajoč se, kakor vedno, da ne Bog ne Kristus in ne Marija in ne njena majhna zvesta glasnica ne potrebujejo naših laži, naših apologetičnih zvijač, naših odstranitev ali dodatkov. Vendar pozor, poštenost je pri zbiranju, preučevanju in urejanju virov potrebno uveljavljati z vso strogostjo, toda v zavešti, da so zgodovinarjeva nevtralnost, njegova »znanstvena« objektivnost in njegova vloga nepristranskega sodnika med mnogimi iluzornimi razsvetljskimi miti. Zlasti pri temah, kot je ta, kjer gre dobesedno za življenje in smrt in kjer so notranji odmevi za raziskovalca samega globoki, čeprav nezavedni. Je namreč človek in ne računalnik ter ve (kljub kakršnikoli nesramnosti v javnosti), da ne ve, ne od kod prihaja in ne kam gre. Nekdo je dejal, da bi se z versko polemiko bolj kot teologiji in biblicisti morali spoprijeti psihologi in psihiatri.

Naj mi bo torej dovoljeno ponoviti, kar sem povedal ob drugih priložnostih. Zaradi te zadeve iz devetnajstega stoletja, ki v resnici povzroča večne težave, ki bodo ostale aktualne, dokler bodo na zemlji živeli ljudje, bo edini »svobodni mislec« lahko vernik, nikdar pa to ne bo mogel biti nevernik. Samo vernik se namreč spopri-me z resničnostjo prikazanj – kakor tudi z resničnostjo drugih zagonetnih dogodkov te vrste – z mirno svobodo. Ve, da je njegovi veri to v pomoč, ni pa od tega odvisna; ve, da je »zasebno razodetje« zastonjski dar, ki se dodeljuje samo v obrambo tega, kar je edino pomembno: »javnega razodetja«, evangelija.

Če bi nekega dne prišla na svetlo neizpodbitna dokumentacija, da je vse rojeno iz psihične patologije ali iz

prevare same priče (čeprav se mi zdi nemogoče predložiti tako podmeno, in govorim kot zgodovinar), bi bil nad tem osupel, prizadet, užaloščen. Tako kot druge katoličane bi tudi mene veliko stalo, da bi iz svojih popotnih načrtov izbrisal lurška svetišča; toda ali bi mi to morebiti preprečilo, da bi še naprej obiskoval vse druge cerkve po svetu, kjer se vsak dan obnavlja prvotni čudež, evharistični čudež, iz katerega izvira vsak drug čudež? Bi se morda zamajala moja vera v tisto, kar je temelj, na katerem stoji katoliška veroizpoved, se pravi prazen grob, Jezusovo vstajenje, njegov vnebohod, njegovo gospostvo nad svetom? Seveda bi si postavljajl vprašanja o razlogih za tak nesporazum, potrdil bi se v zavesti, da »njegove poti niso naše poti«, in da se s človeškega stališča zdi Njegovo delovanje včasih nerazumljivo. Toda ali niso apostoli – ponosni, ker so verjeli, da so del Mesijevega zmagoslavnega dvora, ki ga je pričakoval Izrael – v odgovor dobili pohujšanje in norost križa?

Takšna svoboda pa se odreka dozdevnemu »svobodomislecju«, zlasti če je intelektualec. Če bi ga njegove raziskave vodile k slutnji prisotnosti Skrivnosti, ali bi jo lahko sprejel, ne da bi moral zatajiti tisto, kar je vedno mislil in razglašal, tisto, na čemer je celo utemeljil svoj pisateljski uspeh ali svojo akademsko kariero? Nevernik mora zanikati tudi najmanjšo sled resnice pod grožnjo, da bo izgubil vse, in to čisto vse, ne samo tega, kar misli, ampak tudi to, kar ima. Verniku je dovolj pokazati – če ga k temu vodi razum – da gre tukaj že za bog ve katero znamenje velikega vprašanja, v katerega smo potopljeni vsi in na katerega daje celoten in dokončen odgovor samo evangelij. Vernik se razveseli, če se prepriča o resničnosti Lurda, nevernik obupa že samo ob sumu, da je res. V neverniku je tesnoba, da bi lahko bilo res, v

verniku pa hvaležnost, če je v resnici res. Da, tesnoba, izraz ni premočan. Kajti to, kar se govori, da se je zgodilo v tej votlini – omenili smo že na prejšnjih straneh – ni postranski ali osamljen dogodek, ampak je uganka, ki potegne za sabo logično dosleden in torej obvezen sprejem celotnega krščanstva. Ali bolje, vsega katolištva.

Skratka, na naslednjih straneh gotovo ne bom skrival svojega verskega pogleda. Nasprotno temu, kar nas skušajo prepričati, lahko prav tak pogled zagotovi potrebno poštenost in umirjeno objektivnost, ki je človeku dovoljena. Ni pa dovoljena – vsaj pri teh temah ne – tistemu, ki ne sprejema, da se onstran skrajnih meja razuma odpira neizmeren prostor skrivnosti.

Vittorio Messori je priznani italijanski publicist. Njegove knjige, med njimi *Kdo je Jezus* in *Izziv smrti*, so doživele številne izdaje v različnih jezikih. Kot časnikar pri vodilnem italijanskem dnevniku *Il Corriere della Sera* se posveča verskim vprašanjem. Delo o Bernardki je napisal po več kot 30 letih študija in raziskav prikazovanj v Lurdu. Knjiga je edinstvena zaradi avtorjevega spretnega, dolgotrajnega in navdušenega dela, s katerim se je dokopal do odgovora na ključno vprašanje:

ALI JE BERNARDKINA ZGODBA RESNIČNA?

V masabejski votlini pri Lurdu, kraju pod Pireneji v jugozahodni Franciji, se je žena, ki se je predstavila kot Brezmadežno spočetje, med 11. februarjem in 16. julijem 1858 osemnajstkrat prikazala Bernardki Soubirous, majhni, astmatični in nepismeni deklici, ki ni hodila k verouku, ni prejela prvega svetega obhajila, njen oče je pristal v zaporu, mama pa je veljala za pijanko.

Čeprav je Cerkev v takšnih primerih izjemno previdna, je tarbski škof Bertrand-Sévère Laurence po strogi preiskavi, ki je trajala štiri leta, v dokumentu, ki ga je podpisal 18. januarja 1862, slovesno in jasno razglasil:

»Sodimo, da se je brezmadežna Devica Marija v resnici prikazala Bernardki Soubirous 11. februarja in še sedemnajstkrat v votlini blizu Lurda ... Razglašamo, da imajo ta prikazanja vse značilnosti resnice in da jim verniki nesporno utemeljeno verjamejo.«

ZALOŽBA
DRUŽINA

24,90 EUR